

OXFORD DICTIONARY OF COMPUTING FOR LEARNERS OF ENGLISH

Edited by Sandra Pyne and Allene Tuck. Phonetics Editor Michael Ashby. Oxford University Press, Oxford, 1996, v + 394 str.

Ovo je, koliko je nama poznato, prvi rječnik računalnoga nazivlja sastavljen za potrebe stranaca koji uče engleski jezik. Namijenjen je onima koji su dosegli srednji ili napredni stupanj poznavanja toga jezika, a imaju potrebu služiti se engleskim jezikom računalne struke u govoru i pismu. Rječnik je sastavljen na temelju jezične građe iz britanskoga nacionalnog korpusa koji obuhvaća 100 000 000 riječi govornoga i pisanoga engleskog jezika. Brojni primjeri uporabe što se navode u rječniku predstavljaju izvorna jezična ostvarenja koja su zabilježena u tom korpusu. Po tome i svojim drugim obilježjima rječnik izvrsno zadovoljava davno uočenu potrebu da se stručni naziv ne samo precizno definira već da se pruže podaci i o njegovim uporabnim svojstvima, kako bi ga pojedinac znao ispravno upotrebljavati u odgovarajućem jezičnom okruženju. Takve podatke upravo i sadržava ovaj rječnik, koji je plod uspješne suradnje računalnih stručnjaka i stručnjaka za engleski jezik.

Osim uvoda i kratke bilješke o namjeni i opsegu rječnika (str. v), rječnik se sastoji od rječnika računalnih naziva (str. 1 - 383), popisa temeljnoga računalnog vokabulara koji obuhvaća oko 500 osnovnih naziva (str. 384 - 389), popisa simbola i oznaka ASCII-koda (str. 390), tablice brojevnih istovrijednica u desetičnom, šesnaestičnom, osmičnom i dvojčanom sustavu (str. 391 - 393) te, na kraju, kratkoga prikaza ustrojstva natukničkoga članka u rječniku (str. 394). U rječnik je uvršteno oko 3 800 naziva koji se rabe na širem području računalstva, ali su obuhvaćeni i brojni nazivi iz matematike, logike, elektronike i drugih srodnih područja. Osim jednočlanih i višečlanih naziva u rječnik su ušle i brojne kratice. Natuknice su obrađene ovako: navođenje naziva, oznaka vrste riječi, oznaka područja na kojem se naziv upotrebljava (kad se to smatralo potrebnim), sažeta definicija naziva te navođenje jedne rečenice, ili više rečenica, u kojoj se naziv upotrebljava; potom slijede izgovor naziva (samo britanski), gramatički i kolokacijski podaci o uporabi naziva, kratica naziva (ako postoji) te upućivanje na istoznačne ili bliskoznačne nazive koji su zabilježeni u rječniku. Rječnik doista nudi pravo obilje korisnih podataka koji su potrebni neizvornom govorniku, a ne mogu se pronaći u bilo kojem drugom jednojezičnom rječniku. Odabir naziva izvršen je veoma pažljivo, s naglaskom na suvremenome stanju, tako da su u rječniku zastupljeni upravo oni nazivi koji se danas učestalo rabe u računalnoj literaturi na engleskom jeziku. Osobito je uočljivo da je uvršten velik broj glagola, koji su, inače, u drugim stručnim rječnicima dosta zanemareni kao računalni nazivi. Među njima su i oni koji su se počeli upotrebljavati tek u novije vrijeme, npr. *double-click*, *e-mail*, *fax*, *left justify*, *port*, *upload*, *window* i dr. Posebice je korisno to što se uz svaki glagol označuje je li prijelazan ili neprijelazan te što se navode uobičajene imeničke riječi koje se pojavljuju uz glagol u službi objekta. Također je, u svezi s imenicama, više nego dobrodošao i podatak o brojivosti imenica, kao i podatak o tome s kojim se sve glagolima imenica obično supojavljuje. Podaci o brojivosti imenica osobito su korisni stoga što su često posrijedi imenice ili višečlani imenski izrazi koji nisu uvršteni u opće rječnike engleskoga jezika, pa se mnogi podaci te vrste ovdje pojavljuju prvi put. U tom smislu može se shvatiti i pokoja omaška koja je promakla u takvim podacima. Primjerice, za imenice *microfiche* i *microfilm* navodi se da se ne upotrebljavaju s *a* ili *an*, i da se ne pojavljuju u množini, s čime se ne bismo složili jer podaci iz literature pokazuju da je svaka od tih imenica i brojiva i nebrojiva, pa se, dakle, pojavljuje i s neodređenim članom i u množinskom obliku; za nazive *Hamming*

code i *Gray code* također se navodi da se ne upotrebljavaju u množini, što opet nije u skladu s njihovom stvarnom uporabom, jer su množinski oblici *Hamming codes* i *Gray codes* obilato zastupljeni u izvornoj literaturi; za imenicu *density* kaže se da se ne upotrebljava ni s *a* ili *an* ni u množinskom obliku, što opet nepotpuno odražava uporabna svojstva te imenice, koja je i brojiva i nebrojiva, pa su izričaji poput ... *with a density of...* ili ... *these densities range...* sasvim obični. Nedostaci poput tih, valja svakako naglasiti, doista su rijetki i ne mogu ozbiljnije naškoditi visokoj razini priručnika i iscrpnosti ponuđenog opisa.

Pravo je zadovoljstvo ustanoviti da je u rječniku sadržan velik broj kratica i, osobito, da je uvijek označen njihov izgovor. Kako se neke od njih izgovaraju slovo po slovo, a neke kao riječi, neizvorni govornik suočen je s problemom kako izgovoriti kraticu koje izgovor nije čuo. Primjerice, ako prvi put naiđe na kraticu *CAL* (computer-aided learning), nije siguran treba li je izgovoriti /si: ei 'el/ ili, recimo, /kæl/, što je u ovom slučaju ispravan izgovor. Ovaj rječnik u velikoj mjeri rješava takve dvojbe i, za sada, najbogatije je vrelo te vrste podataka. Ipak, u svezi s kraticama u jednom pogledu ostaje dužan. I kratice se, naime, kao i drugi nazivi, različito ponašaju u stvarnoj jezičnoj uporabi. Neke mogu imati množinski oblik (npr. *CPU - CPUs*), pa se javljaju i s neodređenim članom (*a CPU*), dok druge, opet, nemaju množinskog oblika (npr. *CAD*) i upotrebljavaju se bez člana, što je uvelike povezano s izvornim izričajem iz kojeg je kratica izvedena. Rječnik je, mora se naglasiti, u znatnom broju primjera naveo moguće množinske oblike, npr. *CD-ROMs, PCs, EPROMs, CISCs, VDUs, WIMPs* i dr., ali je, isto tako, i priličan broj kratica istoga tipa ostavio bez toga podatka, npr. *ALU, BBS, CPU, DAT, DBMS, DIP, LAN, WAN* i dr., pa bi u vezi s tim, u novim izdanjima, rječnik svakako trebao biti potpuniji i na isti se način odnositi prema svim obuhvaćenim kraticama.

K tome bi još jedna promjena, uvjereni smo, bitnije pridonijela uporabljivosti rječnika. Kako je englesko pisanje dvočlanih i višečlanih naziva, a gdječad čak i jednočlanih, dosta neujednačeno, bilo bi korisno da rječnik zabilježi sve proširenije načine pisanja koji su zastupljeni u računalnoj literaturi te da označi koje su od tih razlika svojstvene američkoj, a koje britanskoj inačici engleskoga jezika. Doista, što se tiče američkog i britanskog načina pisanja, rječnik je to riješio na zadovoljavajući način. Iako je u natuknicama zastupljen britanski lik riječi, uz pojedine natuknice upućuje se i na američki način pisanja. Tako je, primjerice, postupljeno za parove *fibre* i *fiber*, *flavour* i *flavor*, *grey* i *gray* i još neke; ipak, šteta što američki lik riječi nije zabilježen kao samostalna natuknica s koje se upućuje na britanskoj inačici engleskoga jezika, tu rječnik postupa dosta neujednačeno i nedosljedno. U nekim se slučajevima, recimo, upućuje na različite načine pisanja, npr. *baudot code* i *Baudot code*, *BASIC* i *Basic*, *BIOS* i *Bios*, *cipher* i *cypher*, *e-mail*, *Email*, *E-mail*, i *email*, *FORTH* i *Forth* i dr., ali su mnoge natuknice, osobito imena pojedinih programskih jezika, ostale bez toga podatka. U rječniku se npr. navode samo *COBOL*, *FORTRAN*, *LISP* i *PROLOG*, bez inačica *Cobol*, *Fortran*, *Lisp* i *Prolog*, što znači da nije proveden dosljedan ni izjednačen pristup svim natuknicama. Što se pak tiče pisanja dvočlanih i višečlanih naziva, u pojedinim slučajevima bilo bi korisno da rječnik sadrži više podataka. Kod natuknica koje se u stručnoj literaturi pišu na dva ili više načina, naime, rječnik usvaja samo jedan način, katkad možda i ne najprošireniji, i ne daje podatke o drugim prihvatljivim načinima pisanja. Tako bi, npr., uz kraticu *3D* (three-dimensional) svakako bilo dobro dodati i lik *3-D*, koji je možda i češći, uz oblik *CADCAM* (computer aided design/computer aided manufacturing) trebalo bi dodati i inačicu *CAD/CAM*, a možda i *CAD-CAM*, u *read only memory* dobro bi bilo uputiti i na *read-only memory* itd., kao što je učinjeno u natuknici *printout*, uz koju je naveden i lik *print-out*. Mislimo, naime, da rječnik ovakve vrste treba

uputiti korisnika na sve proširenije načine pisanja koji se sreću u stručnoj literaturi, da korisnik ne bi, kojim slučajem, pomislio kako je upotrijebljeni način pisanja jedino moguć ili jedino ispravan.

Naravno, ovo je prvo izdanje rječnika koje u mnogo čemu krči nove putove. Ono, dakako, ne može biti savršeno niti može idealno zadovoljiti brojne i raznolike zahtjeve. No u cjelini gledano, rječnik je izvanredno djelo, priručnik koji služi na čast i sastavljačima i izdavačkoj kući koja ga je tiskala, i može se sa zadovoljstvom preporučiti i učiteljima i učenicima engleskoga jezika, i svima koji dolaze u dodir s engleskim jezikom računalne struke.